

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

LESTYÁN SÁNDOR:

Szerző:

Osztályozás

Tárgy:

92

Hely:

Táncsics Mihály

Dő:

"1945"

Az emléktáblát várja Táncsics Mihály elárvult háza

Hetvenkétéves korában határozta el Táncsics, hogy házat épít Pesten és úgy vágott neki a tervnek, mint annakidején, mikor »az erdők vad fia« az Oreczy-kert mögött a kistelket megvásárolta! Az építkezéshez szükséges pénzt bankkölesönből fedezte.

1872 március 15-én lerakták Táncsics Mihály házának alapkövét. »Némi ünneplésséggel, nevezetes napon kívántuk végezni« — mondja erről Táncsics emlékirataiban. A »Népfelség« így emlékezett meg róla: »Az ősz hazafi, a nép leghívebb barátja, képviselője és írója, sok szenvedés után, a szellemi jutalom, az elismerésen kívül megérte azt is, hogy családjának Pesten házat épített, azon helyen, hol egykor 8 évig rejtezkedett a föld alatt. E ház alapkövének letételére 5. kinek minden tettét hazafiság sugallja, március 15-iké nek, a magyar haza legszebb napjának 24-dik évfordulóját választotta. Végbe is ment a szerény, de nagyjelentőségű ünnepély mult vasárnap délután, az építő hazafi, néhány képviselőtársa, egy orosházi választója, számos barátja, tisztelője és a sajtó némely képviselői jelenlétében. Az e célra ősz honfitársunk által írt s kinyomatott emlékirat, miután felolvastatott és több példányban kiosztatott, egy példányban letéttetett az alapköbe.«

1872 augusztus 15-től kezdve kapja meg a »Házlakhatási engedély«-t. Ebből élénktáru a kép: az egyemeletes házban »12 szoba, 3 alcoven, 1 előszoba, 2 konyha, 1 éléskamra, 1 raktár és fászinca« volt. Lenn, a földszinten 4 utcai szoba, 2 udvari szoba, 2 alcoven és 6 konyha. Az emeleten 4 utcai szoba, 2 udvari szoba, 2 alcoven, 1 előszoba, 5 konyha és 1 éléskamra. Raktár és fáskamra a pincében.«

15.000 forintot vett fel Táncsics a Pesti Hazai Első Takarékpénztártól az építkezésre és a hivatalos megállapítás szerint az építkezés 37.200 forintba került. Többe tehát, mint Táncsics előzetesen kiszámította

SYSZ

Forrás:

Pesti Hírlap

Budapest 1895 XII/22

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Személy:

Helyszám:

s amikor 1872 őszén beköltöztek (nyilvánvalóan az első emeletre, mert ott volt az egyetlen éléskamra), a »háziúr« így vigasztalta magát: »Ez időszakban általában érvényre emelkedett azon szokás, legalább külvárosokban, közel szomszédságomban, de a távoli környéken is, miszerint pince, vagy földalatti lakásokat építettek. Én ellenkezőleg cselekedtem: nem akartam, hogy a mi házunkban a derék munkások föld alatt lakjanak, hanem azt kívántam, hogy a mi házunkat senki ne ócsárolhassa,

ne mondhassák még irigyeim se azt: néz zétek, most már ez is úr, előbb a szegény munkásosztályt megbecsülte, pártolta, hanem mivel már gazdag, most lenézi, föld alá nézi, gondolja, hogy a munkásnak föld alatt is jó. Ezen okból úgy intéztem az

régi táplált reményemet is hittem egyúttal megvalósíthatni, tudniillik a Művésznövelődét fölláthatni, e szándékkal a pincelakások nem lehettek volna összeegyeztethetők.«

A két elképzelés egyike sem valósult meg. A takarékpénztár könyveiből kiderül, hogy Táncsics mindössze kétízben törlesztett a 15 ezer forint kölcsönre 150—150 pengőt s az nem csökkent egész addig, míg a takarékpénztár a házat el nem árvereztette.

Táncsics mindent megpróbált, hogy az adósságot törleszthesse és a házat megmentse. Tervbevette, hogy a telek hátsó részén magyaros vendéglőt épít, ahol »jó, tiszta hamisítatlan borral, egészen magyar ételekkel szolgál, hol a zenészek kizárólag csak magyar darabokat játszanak, e mel-

lett lesz magyar daltársulat«. Megegyezett egy építésszel, elkészült a terv, de a város nem engedte meg, hogy »volcsó anyagból« építkezzen, a szilárd anyagból való építkezés pedig oly sokba került volna, hogy »nem mert belevágni«. A ház és a telek értékét akkor 93 ezer forintra becsülték, de a »bécsi krach« (1873) Magyarországon is gazdasági és pénzügyi krízist idézett elő, a tőzsdén megindult bukások erősen éreztették hatásukat és a fővárosi ingatlanok nagy mértékben elértéktelenedtek. Most már csak 47 ezer forint Táncsics Mihály házingatlanának becsértéke s a régebben elhatározott terv, hogy egyetlen »szerzeményt« eladja: még ilyen becsár mellett is követelősen sürgős.

Eljár a városnál, hogy házából — ahogy tervezte — Művésznövelődét létesítsenek. felajánlja minta-kisded-óvoda, vagy óvoda-

Táncsics Mihály háza a Tömöc-utca 2-4. sz. alatt mai állapotában. A fölépítés óta nem változott.

Táncsics házának udvara mai állapotában. Itt sem történt 1876 óta változás

építkezést, hogy csak földszinti s emeletes lakások legyenek benne.«

Táncsics Mihály háza tehát az első munkáslakóház volt a fővárosban, olyan értelemben, hogy a munkásnak emberhez méltó hajlékot kell nyújtani. »Ezenfelül nemcsak azért építkeztem így, — írja tovább emlékezéseiben — hanem még azért is, mert egy

képezde céljaira, előbb Szentkirályi Mór-
ral, majd Ráth Károly főpolgármesterrel
tárgyal, de csak ígéretet kap. A takarékpénztár pedig nem vár tovább. 1876 június
utolsó napjára van kitűzve Tánicsics Mi-
hály házára az árverés. Az új tulajdonos
18 ezer forintért szerzi meg magának az
ingatlant, éppen, hogy kitelik belőle a ta-
karékpénztár követelése a hátralékos tőke-
törlesztésre és a felszaporodott kamatokra.
»Nem az az ember vagyok, — írja Tánicsics
emlékezéseiben — ki az anyagi dolgokon
csüngnék, de lehetetlen eltagadnom, érzé-
keny csapás volt vénségünkre így egyszer-
re mindenünktől megfosztatni; ugyanis
nemcsak a házépítésre fölvelt kölcsönpénz
nem került egészen vissza a hitelezőnek,
hanem elveszett maga a telek is, melyet
pedig negyven év folytán sok nélkülözés
mellett iparkodtunk megtartani, hogy le-
gyen egy biztos hely, hová vénségünkben
fejünket lehajthassuk. El kellett a fővárost
hagynunk, melynek emelkedéséért oly mér-
tékben rajongtam, miként talán senki.«

Ezekkel a szavakkal búcsúzik a házától,
a fővárostól, melynek »emelkedéséért« ra-
jongott, olyan mértékben rajongott, »mi-
ként talán senki«... Ezekből a szavakból
mégegyszer kicsendül Budapest fejlődése,
szabályozása, építése és szépítése érdeklében
kifejtett munkásságának tisztán, világosan
látott sok problémája. Az erdők vad fia,
aki Budapest rajongója; a főváros szerel-
mese lett, hetvenhétéves korában hajlékta-
lan, koldusszegény, mint húszesztendő
korában, mikor kis motyójával a hátán, elő-
ször látta meg Pestet... Háza ma is áll,
de, sajnálatosan, jeltelenül.